NIEUWE UITGAVEN.

Mr. J. A. VEERAART, Arbeidsloon.

„It is the business of economics, as of almost every other science, to collect facts, to arrange and interpret them, and to draw inferences from them". ¹⁾

Consequent doorgevoerd, leidt deze opvatting van de taak der beoefenaren der economische wetenschap tot het door Mr. Veeraart in zijn proefschrift over het „Arbeidsloon" ingenomen standpunt. „Naar onze meening", schrijft hij, „reeds op blz. 17 uitgesproken „ moet ook het zuiver „theoretisch onderzoek met het feitelijk verzorgingsproces „rekening houden". ²⁾ Als theoretische staathuishoudkunde wordt alzoo door Mr. Veeraart niet erkend de op een of op enkele psychologische grondwaarheden of op het z.g. economisch motief opgebouwde theorieën. Dergelijke abstracte theorieën gaan buiten het werkelijk economisch leven om en geven derhalve geen richtsnoer voor economische politiek.

Een kant van deze bekende twistvraag komt in het werk van Mr. Veeraart evenwel niet tot zijn recht. Alle schrijvers over economische onderwerpen, die de door hem veroordeelde methode van onderzoek toepassen, doen dit niet, omdat zij de hypothetisch-theoretische beschouwingswijze stellen boven de realistisch-theoretische, doch omdat hetzij het noodige feitenmateriaal ontbreekt, hetzij het causaal verband tusschen de waargenomen verschijnselen nog onopgehelderd is.

De waardeleer is daarvan een voorbeeld; onmogelijk is het een volledige beschouwing te geven van de waardevorming in het werkelijk verkeer. Allerlei meer en minder waarneembare motieven beïnvloeden dat verkeer met naar tijd en plaats wisselende kracht. Een zuiver theoretisch

¹⁾ Marshall, Principles of economics, blz. 91.

²⁾ Blz. 7 v.

onderzoek, hetwelk volgens de leer van Mr. Veeraart alleen afziet van het bijzondere in het verzorgingsproces stuit op onoverkomelijke bezwaren of verliest zich in nietszeggende algemeenheden. De conclusiën op dit gebied verkregen door deductie uit bekende psychologische waarheden worden daarom ook door schrijvers, die bij voorkeur de inductieve methode bij economisch onderzoek toepassen, als de werkelijkheid het meest nabijkomende aanvaard.

Schijnbaar heeft Mr. Veeraart door het verwerpen van de hypothetisch-theoretische beschouwingswijze als methode van economisch onderzoek zichzelf een zware taak opgelegd. In werkelijkheid heeft hij die evenwel op anderen geschoven door in zijn werk nagenoeg alleen het raam te geven, waarin alles, wat van feitelijken aard is, nog moet worden ingevoegd. Een geheel van gegevens ontbreekt bij elk onderdeel van het door hem behandelde vraagstuk; hier en daar zijn alleen enkele algemeenheden in het betoog ingevlochten en daaronder vaak eenigszins vreemdsoortige.

Typeerend voor zijne methode is het volgende.

In het hoofdstuk, waarin de realistisch-theoretische beschouwing van het arbeidsloon is neergeschreven, behandelt Mr. Veeraart o.m. de oorzaken van de grootte en samenstelling van het voortbrengingsmiddelenfonds. Door een paar voorbeelden waarvan wij alleen het tweede over „levende strijdkrachten” overnemen, licht hij toe, waarom de voortbrengingsmiddelen van bepaalde quantiteit en voortbrengingskracht zijn. „Dat we”, schrijft Mr. Veeraart, „over „levende strijdkrachten beschikken danken we

„1°. aan de omstandigheid, dat de menschheid in staat „was deze voortbrengingsmiddelen op te leveren.

„Vervolgens — daar levende strijdkrachten in het algemeen publiek-economische bevredigingsmiddelen zijn —: „aan den eisch naar militairen door de dwanggemeenschap.

„Dat we over een bepaalde quantiteit militairen en „over militairen van bepaalde voortbrengingskracht „beschikken, danken we

„1°. aan het feit dat de stand der (militaire) techniek in „de periode noodig om deze militairen te leveren, zoodanig was, dat de „militaire overheid in samenwerking met de

„„dienstplichtigen” beschikkende over bepaalde capaciteiten „en bepaald materiaal per tijdseenheid zooveel resultaat „bereikte.

„En vervolgens hieraan

„2º. dat de dwanggemeenschap aan niet meer harer leden „en niet meer harer overige voortbrengingsmiddelen de „„voortbrenging” van levende strijdkrachten oplegde of niet „tot meer voortbrenging kon dwingen”. ¹⁾)

Door het ontbreken van feitelijke beschouwingen zijn de conclusies, waartoe Mr. Veeraart komt, niet meer dan neergeschreven gedachten. Hoe weinig de schrijver trouwens het belang der feiten telt, blijkt uit zijne behandeling der ethisch-economische beginselen. „Ethische beschouwing”, schrijft hij, „kan eerst aan de orde komen nadat empirisch-„theoretisch of beschrijvend-realistisch onderzoek zijn „voorafgegaan”. ²⁾ Alle beschrijving, de schrijver zelf vermeldt dit uitdrukkelijk in zijn paragraaf over de „Bepaling „van onzen verderen arbeid”, ontbreekt echter in zijn empirisch-theoretische beschouwing ³⁾ en toch — ontwikkelt hij onbeschroomd zijn verstrekkende ethische leer.

Deze leer steunt niet op feiten, doch op de subjectieve opvatting van den schrijver van datgene, wat hij beschouwt als „algemeen belang”.

Het hoofdbeginsel, waarvan hij uitgaat, is: eubiotisch bestaan voor iederen mensch doel der doelmatige samenleving. ⁴⁾)

Wat te verstaan is onder een „doelmatige samenleving”, omschrijft Mr. Veeraart niet nader. Is deze samenleving een aan regelen gebonden gemeenschap of is het een fictie?

Moeilijk kan aangenomen worden dat het begrip „doelmatige samenleving” identiek is aan het begrip „staat”. Immers het doel van den staat is niet de belangen van den enkeling, doch die van de gemeenschap — desnoods ten koste van den enkeling — voor te staan; bovendien zou het in dat geval geen zin hebben het aan ieder bekende

¹⁾ Blz. 89 en 90.

²⁾ Blz. 51.

³⁾ Blz. 66.

⁴⁾ Blz. 149.

begrip „staat” door de duistere woorden „doelmatige „samenleving” te vervangen.

Uit dit door den schrijver vooropgestelde hoofdbeginsel deduceert hij in zijn verder betoog zoo consequent mogelijk.

Het eubiotisch lichamelijk bestaan is z. i. een goed, waarvoor, indien de Godsdienst en de dogmatische moraal — de schrijver denkt hierbij in het bijzonder aan den katholieken godsdienst en de katholieke moraal — zich niet verzetten, alles wat tot veraangenaming van het leven (comfort en luxe) en tot verhooging van de beschaving (kunst en beoefening van de wetenschap om de wetenschap) strekt, moet achterstaan.

En de schuldige aan alle bestaande wantoestanden — de vrijheid — moet op een zoo karig mogelijk toegemeten terrein worden afgezonderd. Door haar toedoen is de samenleving doodziek geworden. Aan de „vrije productie” is te wijten het gebruik van allerlei anti-eubiotische goederen, aan de „vrije” concurrentie tusschen allerlei producenten de crises, de ondergang van ondernemingen, de werkloosheid.

De dwanggemeenschap zal moeten ingrijpen en al zal dan ook met de bestaande door al te groote vrijheid economisch gedemoraliseerde menschheid, wegens de hooge kosten aan de verbetering verbonden, niet veel meer te beginnen zijn, de economische opvoeding van het opkomende geslacht heeft ze in haar hand. ¹⁾

De schrijver schijnt derhalve met de aanhangers van de organische staatstheorie van meening te zijn, dat de staat werkelijk bestaat, evenals de menschen. Hij gaat echter verder dan dezen, indien hij aanneemt, dat de staat een eigen wil heeft en tegen de wenschen van de meerderheid een nieuwen toestand kan scheppen en zelfs de middelen bezit om dit te doen.

Onaannemelijk is toch, dat de „bestaande veelal gede- „moraliseerde menschheid” uit vrije wil de nieuwe regelingen, welke naar haar oordeel de menschen in levende mechanismen zal veranderen, zou invoeren en onmogelijk dat zij in staat zou zijn de opvoeders te zijn van het nieuwe geslacht.

¹⁾ Blz. 155 v.

Aan dit geslacht zal, zoodra het geleerd heeft eubiotisch te leven, m. a. w. zoodra het „homo sum” daarop niet meer van toepassing is, de vrijheid worden teruggegeven. ¹⁾

Voor het ontstaan van dit geslacht stelt Mr. Veeraart echter een voorwaarde welke — menschelijkerwijze gesproken — nimmer zal vervuld worden. „Wil”, schrijft hij, „de meer volledige wettelijke regeling van het economisch leven niet voor een aanzienlijk deel nutteloos, ja „zelfs onmogelijk zijn, dan moeten de verschillende maatregelen — met het oog op het wereldverkeer van onzen tijd — voorzoover de bescherming niet helpen kan, „internationaal gelijkelijk in de meeste beschaafde en on„derling voeling houdende landen tot stand komen”. ²⁾

In de eerste plaats wordt door den schrijver heil verwacht van bescherming: tegen de buitenlandsche mededinging door invoerrechten, tegen de binnenlandsche door monopoliseering van de bedrijven. Ook den arbeider wil hij beschermen tegen mededinging in het binnenland, door doelmatige opleiding voor de verschillende markten, door emigratie van de overbodige arbeiders, door wering van den arbeid van jeugdige en vrouwelijke personen, enz.

Alle andere belangen moeten derhalve wijken voor die van de ondernemers en de onder hen werkzame arbeiders. Het teweegbrengen van een dergelijke maatschappelijke omkeer, zou alleen te rechtvaardigen zijn, indien toeneming van productiviteit daarvan een onafscheidelijk gevolg was. Mr. Veeraart verwacht dit evenwel blijkbaar niet.

Eenigszins uitvoerig betoogt hij toch, dat een loonsverhooging altijd op anderen verhaald moet worden; ³⁾ een algemeene loonsverhooging van de in ondernemingen werkzame arbeiders echter beschouwt hij, uit een sociaal oogpunt als het eerst noodige en hij aanvaardt daarom alle middelen welke daartoe leiden, als goed.

Door „bedeeling” zal aan de andere leden der maatschappij, die geen voldoende inkomen hebben, een bestaansminimum verzekerd moeten worden. De ondernemers — de

¹⁾ Blz. 156.

²⁾ Blz. 193.

³⁾ Blz. 135 v.

schrijver zegt het niet uitdrukkelijk — zullen in zijn systeem de 'daartoe noodige fondsen moeten verschaffen. En daar blijkbaar geen vermeerdering van productie — eerder vermindering door de monopoliseering van de ondernemingen — verwacht mag worden, is voor de volvoering van dit denkbeeld inperking van de behoeften tot de eubiotische niet te ontgaan.

En als sluitsteen: voor zoover bescherming niet helpen kan, internationale regeling van de economische politiek in den meest uitgebreiden zin. De voorspiegeling alzoo van een paradijsstoestand, waarin een tot het uiterste doorgevoerde beschermende politiek en internationale regeling, als wolf en lam, elkander vreedzaam zullen verdragen.

C. G. v. BUTTINGHA WICHERS.

Utrecht, November 1911.